

MEMÒRIA DEL TERCER CONGRÉS D'HISTÒRIA MODERNA DE CATALUNYA

Jaume Dantí i Riu
Secretari de la Comissió Organitzadora

Excm. i Magfc. Sr. Rector, Excm. Sr. President de la Divisió, senyores i senyors, companys congressistes,

Aquesta és només una primera memòria, el primer balanç del Congrés, que és el que s'escau fer en aquests moments, ja que hi manca l'anàlisi més estrictament científica, aquella que només podrem realitzar després d'haver llegit pausadament i amb exhaustivitat totes les comunicacions.

A la cloenda del III Congrés és inevitable fer referència als dos anteriors, car la intenció de la continuïtat periòdica era un objectiu que explícitavem en acabar el primer, l'any 1984. Aleshores era un desig i ara podem afirmar que ja ho hem assolit per tercera vegada. No es tracta d'un repte quantitatiu, que, dit sigui de passada, no ha estat freqüent per altres períodes de la Història de Catalunya, sinó de poder comprovar com la dedicació a la recerca, en l'àmbit de la H^a. Moderna de Catalunya, permet que convocatòries com aquesta puguin comptar amb una participació no només suficient, sinó fins i tot molt nombrosa. En aquest sentit, el marc cronològic del III Congrés tenia, en certa manera, un risc en limitar-se als segles XV-XVII, justament els que fins ara havien tingut una atenció comparativament menor.

A l'hora de decidir que el tema del congrés fos "Les institucions catalanes", volíem que fos pres en un sentit ampli, tant en la diversitat institucional com en l'espai geogràfic, tal com va exposar en l'acte d'inauguració el president de la comissió organitzadora i cap del Departament, el professor Ernest Belenguier. Temàticament s'ha vist acomplerta aquella voluntat, com ho reflecteixen les àrees en les quals han estat distribuïdes les comunicacions, així com en els diversos enfocaments –polítics, socials, econòmics, culturals– sota els quals han estat analitzades. Pel que fa a l'àmbit geogràfic, ens vam plantejar la necessitat d'incloure-hi comunicacions d'arreu dels Països Catalans i d'Aragó, que formaven aleshores la Corona d'Aragó i que compartien, per tant, unes estructures molt semblants i fins idèntiques en alguns casos. Hem d'agrair, en aquest sentit, la participació d'historiadors d'aquestes terres; de les 134 comunicacions presentades, 101 fan referència al Principat, 19 al País Valencià, 6 a Mallorca, 3 a la Catalunya Nord, 2 a Aragó, 1 a Andorra i 2 a la Corona d'Aragó en general. El nostre agraïment molt especial vers aquells professors d'altres universitats de l'Estat que també han volgut ser presents en aquests dies de treball.

Un altre objectiu del congrés era assegurar la participació d'hispanistes que han treballat sobre la H^a. de Catalunya d'aquells segles i específicament sobre algun tipus d'institució. Per això, l'interès que fos el professor J.H. Elliott qui fes la conferència inaugural; li agraïm la seva disponibilitat, així com al professor H. Kamen. Cal fer també una referència

especial al pare Miquel Batllori; un cop més, tal com havia fet en el I i en el II congrés, ha acceptat de ser-hi present de forma activa i fer-nos mercè dels seus coneixements.

El congrés, seguint la línia dels anteriors, tenia encara un altre objectiu, que era el de fer-lo el màxim d'obert. Si, per una banda, comptàvem amb els principals especialistes, per l'altra volíem que fos aprofitat, amb la simple assistència o amb una participació més activa, en primer lloc pels alumnes de la Facultat i en general de les universitats catalanes, però també per totes aquelles persones interessades envers la H^a. Moderna i que treballen en instituts d'ensenyament secundari, en els Centres d'Estudis Comarcals i en altres àmbits. Aquest model de congrés té, evidentment, un major cost organitzatiu i una possible dispersió, però suposa, alhora, que el treball universitari no quedi reclòs en un món sovint massa petit i tancat en si. En aquest sentit, pensem que ens hem de felicitar pel fet que hi hagi hagut 569 congressistes acreditats.

Del repartiment temàtic entorn dels diferents tipus d'institucions, podem assenyalar, com a sobresortint l'atenció a les institucions municipals, 34 comunicacions, les quals reflecteixen, per altra banda, un fet important com és l'aprofundiment en la utilització d'unes fonts encara necessitades per la historiografia modernista catalana. Cronològicament, el repte s'ha assolit en bona part. El nombre total de comunicacions és un bon símptoma de l'interès per l'època, bé que comprovem les diferències seculars han estat importants: han dominat les centrades en el segle XVII (50); seguides de les que donen una visió d'ambdós segles XVI i XVII; les dedicades al XVI han estat una trentena; i, finalment, les del XV (15), que fan palesa una menor dedicació, tant per part dels medievalistes com per part dels modernistes.

No ha estat simplement per una qüestió de protocol que hem celebrat algunes sessions i alguns actes fora de la seu ordinària de la Facultat de Geografia i Història. La inauguració, al saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat; la recepció, al Saló de Cent, de l'Ajuntament de Barcelona; i, la passejada, pel recorregut de les visites reials, han volgut apropar els congressistes a la realitat física de les institucions i de la vida social de l'època.

La publicació de les actes del congrés, esperem que sigui feta durant el primer trimestre del proper any 1994, constituint el número 13 de la revista *Pedralbes*. L'edició permetrà de sospesar més acuradament els resultats d'aquests dies de treball, jornades que ben segur hauran contribuït a fer recular aquella noció de "segles d'obscuritat".

El que ha estat el congrés –en els encerts i en els desencerts– és responsabilitat del departament d'H^a. Moderna, en conjunt, i de la comissió organitzadora, en particular. El treball constant, durant gairebé dos anys, ha estat dirigit, per una banda, a aconseguir el finançament necessari, i això en un moment de crisi, i, en segon lloc, a l'organització pròpiament dita. En el primer aspecte, hem d'agrair, un cop més públicament, l'ajut de la Generalitat de Catalunya a través de la Conselleria de Cultura i de la Direcció General del Patrimoni i la CIRIT; de la Diputació de Barcelona i dels ajuntaments de Barcelona i de Girona; de la nostra Universitat de Barcelona, tant del propi rectorat, com de la Divisió de Ciències Humanes i Socials i de la Facultat de Geografia i Història, que ens ha donat tota mena de facilitats per al desenvolupament de les sessions; importants han estat, també, els ajuts de la "Caixa de Catalunya" i de la "Caixa Laietana".

L'organització ha tingut una base fonamental en els voluntaris, persones que han esmerçat el seu temps de forma absolutament desinteressada, per tal de contribuir a portar a bon port la iniciativa del Departament. Sense ells, el congrés no hauria recieixit. A tots plegats, moltes gràcies.

Finalment, el congrés és pels congressistes. La bona acollida inicial que va tenir, la participació que s'ha manifestat durant totes les sessions i els actes realitzats, i fins a aquest darrer moment, ens fa confiar que el resultat ha estat positiu i ens esperona, a partir d'ara, a pensar en el IV Congrés d'Història Moderna de Catalunya.